KOHTUJURISTI ETTEPANEK
PAOLO MENGOZZI
esitatud 6. septembril 2011 [1]

1. Eelotsusetaotlusega esitab High Court of Justice (Ühendkuningriik) esimese küsimuse selle kohta, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrust (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II") [2] (edaspidi „Rooma II määrus"). Küsimus puudutab kõnealuse määruse ajalist kohaldamisala.

[…]

I. Õiguslik raamistik

A. *Rooma II määrus*

2. Alljärgnevalt on esitatud Rooma II määruse põhjendused 6, 13, 14 ja 16:

„(6) Selleks et muuta kohtuvaidluste tulemused prognoositavaks, parandada õigus-

(13) Ühtsete normidega, mida kohaldatakse olenemata sellest, millisele õigusele nad viitavad, võib vältida ühenduse vaidluspoolte vahelise konkurentsi moonutamise ohtu.

(14) Õiguskindluse nõue ja üksikjuhtumite õiglase kohtlemise vajadus on õiguse valdkonna olulised osad. [...]

[…]

(16) Ühtsed normid peaksid suurendama kohtuotsuste prognoositavust ning tagama mõistliku tasakaalu väidetavalt kindlust ja kohtuotsuste vaba liikumist, loob siseturu nõuetekohane toimimine vajaduse selle järele, et liikmesriikide kollisiooninormid sisaldaksid samu pidemeid kohaldatava õiguse kindlaksmääramiseks, olenemata sellest, millises riigis on kohtule hagi esitatud.

1 – Algkeel: prantsuse.
2 – ELT L 199, lk 40.

vastutava isiku ja kahju kannatanud isiku huvide vahel. [...].”

3. Kohaldatava õiguse suhtes on artikli 4 lõikes 1 sätestatud, et „[k]ui käesolevas määruses pole sätestatud teisiti, kohaldatakse kahju õigusvastasest tekitamisest tuleneva lepinguvälise võlasuhte suhtes selle riigi õigust, kus kahju tekib, olenemata sellest, millises riigis kahju põhjustanud sündmus aset leidis, ning olenemata sellest, millises riigis või millistes riikides ilmnevad nimetatud sündmuse kaudsed tagajärjed”.

4. Artiklis 15 on piiritletud selliselt kindlaks määratud õiguse reguleerimisala. See artikkel on sõnastatud järgmiselt:

„Vastavalt käesolevale määrusele lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õigusega reguleeritakse eelkõige järgmiseid küsimusi:

a) vastutuse alus ja ulatus, sealhulgas selliste isikute kindlaksmääramine, keda nende poolt toime pandud tegude eest võib vastutusele võtta;

b) vastutusest vabastamise alused ning vastutuse mis tahes piiramise ja jagamise alused;

c) kahjude või taotletavate kahjuhüvitisnõuete olemasolu, laad ja hinnang nende suuruse kohta;

[…]”

5. Artikli 28 lõikes 1 on täpsustatud, et Rooma II määrus „ei piira selliste rahvusvaheliste konventsioonide kohaldamist, mille osalisteks käesoleva määruse vastuvõtmise ajal on üks või mitu liikmesriiki ning milles on sätestatud lepinguväliste võlasuhetega seotud kollisiooninormid”.

6. Artiklis 29 on eelkõige märgitud, et „[l]iikmesriigid teatavad 11. juuliks 2008 komisjonile artikli 28 lõikes 1 osutatud konventsioonide loetelu. [...] Komisjon avaldab kuue kuu jooksul pärast asjaomase saamist Euroopa Liidu Teatajas [...] konventsioonide loetelu [...].”

7. Artiklis 30 on sätestatud läbivaatamisklausel, mis näeb ette, et komisjon esitab aruande Rooma II määruse kohaldamise kohta „hiljemalt 20. augustil 2011”.

8. Rooma II määruse artiklid 31 ja 32 on sõnastatud järgmiselt:

„*Artikkel 31.*

Ajaline kohaldatavus

Käesolevat määrust kohaldatakse kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis toimuvad pärast selle jõustumist.

Artikkel 32.

Kohaldamiskuupäev

Käesolevat määrust kohaldatakse alates 11. jaanuarist 2009, välja arvatud artikkel 29, mida kohaldatakse alates 11. juulist 2008."

B. *Siseriiklikud õigusnormid*

9. Rooma II määruse kohaldamisest varasemad Inglise õigusnormid, mis puudutavad lepinguvälist kahju, on esitatud 1995. aasta Private International Law (Miscellaneous Provisions) Act'i (rahvusvahelise eraõiguse seadus (muud sätted)) III osas. Inglise kohtud on kõnealust 1995. aasta seadust tõlgendanud nii, et see määratleb vaidluse eseme suhtes kohaldatava õiguse. Küsimusi, mida Inglise õiguses määratletakse menetluslikena, reguleeritakse Inglise õiguse kui *lex fori* kohaselt.

10. Kahju hindamise osas on kohtupraktikas, eelkõige House of Lordsi otsusega kohtuasjas Harding *vs.* Wealands. [3] otsustatud, et:

a) vaidluse eseme suhtes kohaldatav õigus määrab kindlaks, millised kahju „osad" on kahjuna hüvitatavad, st milliste kahju liikide eest võib põhimõtteliselt kahjuhüvitist saada;

b) kahju hindamine seoses iga hüvitatava „kahjuosaga" on menetluslik küsimus, mida reguleeritakse Inglise õiguse kui *lex fori* kohaselt.

II. Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

11. D. Homawoo (edaspidi „hageja") sai 29. augustil 2007 Prantsusmaal teed ületades löögi mootorsõidukilt. Ta sai kokkupõrkes vigastada. Prantsusmaal registreeritud sõidukit juhtis õnnetuse toimumise hetkel isik, kes

3 – [2007] 1 AC 1, [2006] UKHL 32.

oli kindlustatud äriühingus GMF Assurances S.A. (edaspidi „GMF").

12. Ühendkuningriigis elav hageja algatas 8. jaanuaril 2009 High Court of Justice'is eelkõige GMFi vastu menetluse kehavigastuste ja kaudsete kahjude hüvitamiseks vastavalt nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades [4] artikli 9 lõike 1 punkti b ja artikli 11 lõike 2 sätetele. GMF ei vaidlusta kohustust hagejale kahju hüvitada. Poolte arvamused lahknevad selles suhtes, millist õigust tuleks kõnealuste kahjude hindamise suhtes kohaldada.

13. Õnnetus juhtus 29. augustil 2007 ja menetlus High Court'is algatati 8. jaanuaril 2009. Hageja leiab, et kuna mõlemad kuupäevad on varasemad 11. jaanuarist 2009, mida on nimetatud Rooma II määruse artiklis 32, ei ole kõnealune määrus põhikohtuasjas kohaldatav ja hagejale tekitatud kahjude hindamist peaks reguleerima Inglise õiguse kui *lex fori* kohaselt. GMF-i arvates jõustus Rooma II määrus vastavalt EÜ artikli 254 lõikele 1 [5] kahekümnendal päeval pärast avaldamist Euroopa Liidu Teatajas. [6] Põhikohtuasjas leidis kahju põhjustanud sündmus aset pärast seda kuupäeva. Järelikult tuleks Rooma II määruse artikli 4 ja artikli 15 punkti c kohaselt hageja kahjusid hinnata Prantsuse õiguse alusel.

14. Kõnealuseid Rooma II määruse jõustumise tõlgendamise erinevusi arvesse võttes otsustas High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised küsimused:

„1. Kas Rooma II määruse artikleid 31 ja 32 koostoimes ELTL artikliga 297 [7] tuleb tõlgendada selliselt, et nende kohaselt tuleb

4 – EÜT L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42. Kõnealused sätted on sõnastatud järgmiselt: „Kindlustusandja, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib kaevata [...,] kui tegemist on kindlustusvõtja, kindlustatu või soodustatud isiku esitatud kaebusega, teises liikmesriigis hageja alalise elukoha kohtusse" (artikli 9 lõike 1 punkt b); „Artikleid 8, 9 ja 10 kohaldatakse menetluste suhtes, mille kahju kannatanud pool algatab otse kindlustusandja vastu juhul, kui sellised otsehagid on lubatud" (artikli 11 lõige 2).

5 – EÜ artikli 254 lõikes 1 on sätestatud: „Määrus[ed], direktiiv[id] ja otsus[ed], mis on vastu võetud artiklis 251 sätestatud menetluse kohaselt, [...] avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas. Need jõustuvad neis täpsustatud kuupäeval või selle puudumisel kahekümnendal päeval pärast avaldamist".

6 – Rooma II määrus avaldati Euroopa Liidu Teatajas 31. juulil 2007. Kahekümnes päev pärast avaldamist on 20. august 2007.

7 – Kuna Rooma II määrus avaldati enne 1. detsembrit 2009, st enne Lissaboni lepingu jõustumist, puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu soovitud tõlgendamine tegelikult EÜ artiklit 254, mida sätestatud tähtaegade osas ei muudetud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 297 lõike 1 kolmanda lõiguga.

siseriiklikul kohtul kohaldada kõnealust määrust, eelkõige selle artikli 15 punkti c, juhul, kui kahju põhjustanud sündmus toimus 29. augustil 2007?

2. Kas esimesele küsimusele antavat vastust mõjutab üks järgnevatest asjaoludest:

a) kahju hüvitamise nõudmise menetlus algatati 8. jaanuaril 2009;

b) siseriiklik kohus polnud kohaldatavat õigust kindlaks määranud enne 11. jaanuari 2009?"

III. Menetlus Euroopa Kohtus

15. Hageja, GMF, Kreeka ja Ühendkuningriigi valitsus ning komisjon on esitanud Euroopa Kohtule kirjalikud märkused.

16. Hageja, GMF ja komisjon kuulati ära 14. juuli 2011. aasta kohtuistungil.

IV. Õiguslik analüüs

17. Eelotsusetaotlus puudutab Rooma II määruse ajalist kohaldamisala, mis on kindlaks määratud artiklitega 31 ja 32. Artiklis 31 on üksnes märgitud, et Rooma II määrust kohaldatakse kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis toimuvad „pärast selle jõustumist". Artiklis 32 lisatakse, et kõnealust määrust „kohaldatakse alates 11. jaanuarist 2009, välja arvatud artikkel 29, mida kohaldatakse alates 11. juulist 2008".

18. Põhikohtuasjas on vastamisi kaks käsitusviisi. GMF-i ja Kreeka valitsuse kaitstava esimese käsitusviisi kohaselt ei sätesta artikkel 31 jõustumise kuupäeva, mis tuleb seega kindlaks määrata vastavalt EÜ artikli 254 lõikele 1, ning on järelikult 20 päeva pärast Rooma II määruse avaldamist; kõnealust määrust kohaldatakse kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud pärast 20. augustit 2007. Vastavalt teisele käsitusviisile, mida toetavad hageja, Ühendkuningriigi valitsus ja komisjon, viitab artiklis 31 mainitud jõustumine tegelikult järgmises artiklis kindlaksmääratud kohaldamiskuupäevale, st 11. jaanuarile 2009, 11. juulist 2008 kohaldatakse ainult artiklit 29; Rooma II määrust kohaldatakse kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud pärast 11. jaanuari 2009.

19. Mõned sissejuhatavad märkused võimaldavad mul anda ülevaate, millised tavapärased eristamised esinevad „jõustumise" ja

„kohaldamiskuupäeva" vahel Euroopa Liidu määrustes (A). Püstitan küsimuse, kas liidu seadusandja poolt kõnealuses määruses tehtud viide jõustumisele ja kohaldamiskuupäevale võib tähendada sellist eristamist nagu viidatud esinemiste puhul. Sellele küsimusele vastamiseks vaatlen kõigepealt Rooma II määruse ettevalmistavaid materjale (B), seejärel analüüsin määruse artiklite 31 ja 32 sõnastust (C) ja selle üldist ülesehitust (D) ning eesmärki (E).

A. *Sissejuhatavad märkused „jõustumise" ja „kohaldamiskuupäeva" eristamise kohta*

20. Teatavate liidu määruste puhul on nende kohaldamine lükatud hilisemale ajale kui nende jõustumine. Nii on see näiteks määruste puhul, millega loodi esimesed ühised turukorraldused. Kõnealuste määruste puhul on „jõustumise" ja „kohaldamiskuupäeva" eristamise eesmärk võimaldada viivitamatult tööle rakendada kõnealuste määrustega loodud organid – näiteks korralduskomiteed – ning võimaldada komisjonil koostada rakendusaktid, milleks on vaja nimetatud uute organite arvamust. [8]

21. Tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas, kuhu kuulub ka Rooma II määrus, eristab liidu seadusandja samuti paljude määruste puhul jõustumist kohaldamisest. Esimene asjassepuutuv määrus oli määrus liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusasjades, [9] mis jõustus 1. juulil 2001, kuid mida kohaldatakse alles alates 1. jaanuarist 2004, v.a teatavad artiklid, mida kohaldatakse alates jõustumiskuupäevast, st 1. juulist 2001. [10] Nende artiklite alusel pidid liikmesriigid edastama komisjonile teatava määruses täpsustatud teabe. Komisjon, keda abistas komitee, pidi seejärel koostama nimetatud teavet sisaldava käsiraamatu ning seda ajakohastama. [11] Jõustumise ja kohaldamiskuupäeva vaheline ajavahemik oli vajalik selleks, et liikmesriigid ja seejärel komisjon saaksid täita teatavad määruse kohaldamisele eelnevad ülesanded.

22. Seadusandja eristab jõustumist ja kohaldamiskuupäeva ka järgnevates sama valdkonna määrustes, nähes kõnealuste kuupäevade vahel ette pikema või lühema ajavahemiku, mis võimaldab liikmesriikidel

8 – Vt näiteks nõukogu 27. juuli 1994. aasta määrus (EÜ) nr 2100/94 ühenduse sordikaitse kohta (EÜT L 227, lk 1; ELT eriväljaanne 03/16, lk 390) ja nõukogu 7. novembri 1991. aasta määrus (EMÜ) nr 3330/91 liikmesriikidevahelise kaubavahetuse statistika kohta (EÜT L 316, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 224).

9 – Nõukogu 28. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT L 174, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 121).

10 – Vt määruse artikkel 24.

11 – Vt määruse artikkel 19.

võtta vastu võimalikke siseriikliku õiguse muudatusi enne asjaomases õigusaktis täpsustatud nõutud teabe edastamist komisjonile. Seejärel edastatakse kõnealune teave avalikkusele, üldiselt avaldatakse see Euroopa Liidu Teatajas.[12] Rooma II määruse puhul oleks artikli 31 tõlgendamisel nii, et sellega kehtestatakse kõnealuse määruse jõustumise kuupäevaks 20. august 2007, samas kui selle kohaldamiskuupäev on 11. jaanuar 2009, v.a artikkel 29, mida kohaldatakse alates 11. juulist 2008, teistsugune ja tavapäratu mõju.

23. Rooma II määruse kohaldamine 11. jaanuaril 2009 kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud pärast 20. augustit 2007, jätaks nende kahe kuupäeva vahele peaaegu 17 kuu pikkuse ajavahemiku, mille jooksul peaks kahju põhjustanud sündmustele kehtima kõnealuse määrusega kehtestatud õiguskord, mida ei saa aga nendele sündmustele kohaldada. Sellisel kohaldamisel, mille kohaselt Rooma II määruse õiguskord on teataval määral kohaldatav, kuid seda ei saa kohaldada, ei ole tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas vastet.[13] Eelkõige täpsustatakse lepingutega seotud asjades kollisiooninorme kehtestavas Rooma II määruse paarilises – milles ometi eristatakse jõustumist ja kohaldamiskuupäeva –, et seda kohaldatakse lepingute suhtes, mis on sõlmitud pärast selle kohaldamiskuupäeva.[14]

24. Arvestades artiklis 31 nimetatud „jõustumise" ja artiklis 32 sätestatud „kohaldamiskuupäeva" võimaliku eristamise tavapäratut mõju, st seda, et see tooks kaasa Rooma II määruse kohaldamise alates 11. jaanuarist 2009 kahju põhjustanud sündmuste suhtes,

12 – Vt nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT L 338, ELT eriväljaanne 19/06, lk 243, artikkel 72); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta (ELT L 143, lk 15; ELT eriväljaanne 19/07, lk 38, artikkel 33); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse Euroopa maksekäsumenetlus (ELT L 399, lk 1, artikkel 33); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlus (ELT L 199, lk 1, artikkel 29); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1393/2007 kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (dokumentide kättetoimetamine), millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1348/2000 (ELT L 324, lk 79, artikkel 26); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I) (ELT L 177, lk 6; edaspidi „Rooma I määrus", artikkel 29); nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes (ELT L 7, lk 1, artikkel 76); nõukogu 20. detsembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1259/2010 tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahuselu suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas (ELT L 343, lk 10, artikkel 21).

13 – Eespool viidatud määruses nr 805/2004 on märgitud, et seda kohaldatakse „langetatud kohtuotsuste, heaks kiidetud või sõlmitud kohtulike kokkulepete ning dokumentide suhtes, mis on ametlikult koostatud või registreeritud ametlike juriidiliste dokumentidena pärast [...] jõustumist" (artikkel 26). Komisjon on oma kirjalikes märkustes siiski nentinud, et selles sättes piirdub seadusandja selliste otsuste, kokkulepete ja ametlike dokumentide määratlemisega, mida saab Euroopa täitekorraldustena kinnitada, ning see ei mõjuta kõnealuse menetlusnorme kehtestava määruse ajalist kohaldamisaega.

14 – Rooma I määrus, artikkel 28.

mis on toimunud pärast 20. augustit 2007, tuleks analüüsida ettevalmistavaid materjale, et kontrollida, kas need selgitavad, kas või miks seadusandja sellist mõju taotles.

B. *Rooma II määruse ettevalmistavad materjalid*

25. Komisjon esitas lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatavat õigust käsitleva määruse ettepaneku 22. juulil 2003. [15] Selles sisaldus ainult üks määruse ajalist kohaldamist käsitlev artikkel pealkirjaga „Jõustumine ja kohaldamine", mis oli sõnastatud järgmiselt: „Käesolev määrus jõustub 1. jaanuaril 2005. Määrust kohaldatakse lepinguväliste kohustuste suhtes, mis tekivad pärast määruse jõustumist toimunud sündmuste alusel". [16]

26. Seejärel nõukogus toimunud läbirääkimistel märkis Rootsi delegatsioon, et määruse kohaldamiseks on vaja muuta Rootsi õigust ning selliste muudatuste tegemiseks läheb vähemalt kaks aastat. Seetõttu soovitas Rootsi delegatsioon asendada lõigu „jõustub 1. jaanuaril 2005" lõiguga „jõustub kõige varem kaks aastat pärast selle vastuvõtmist". [17] Seda ettepanekut toetas ka Saksa delegatsioon. [18] Madalmaade delegatsioon tegi samuti ettepaneku jätta piisav aeg asjakohaste siseriiklike sätete muutmiseks enne kõnealuse määruse jõustumist. [19] Nimetatud delegatsioonide seisukohavõttudest nähtub seega soov lükata Rooma II määruse jõustumist edasi.

27. Ühtlasi tehti 22.detsembril 2005 [20] ettepanek sõnastada kaks artiklit: esimene pealkirjaga „Ajaline kohaldatavus" ja teine pealkirjaga „Jõustumine", mille vahel jaotati teatavate muudatustega olemasolev sõnastus. Need artiklid olid sõnastatud järgmiselt:

„*Artikkel 27*

– Ajaline kohaldatavus. Käesolevat määrust kohaldatakse kahjude suhtes, mis tekivad pärast selle jõustumist.

Artikkel 27a

– Jõustumine. Käesolev määrus jõustub […]."

15 – Dokument KOM(2003) 427 (lõplik), 22. juuli 2003, 2003/0168 (COD) (inglise keeles).

16 – Artikkel 27.

17 – Dokument 9009/04 ADD 8, 18. mai 2004, JUSTCIV 71 CODEC 645, lk 34 (inglise keeles).

18 – Dokument 9009/04 ADD 11, 24. mai 2004 (07.06) (OR.de), JUSTCIV 71 CODEC 645, lk 19 (inglise keeles).

19 – Dokument 9009/04 ADD 16, 28. mai 2004, JUSTCIV 71 CODEC 645, lk 6 (inglise keeles).

20 – Dokument 16027/05, 22. detsember 2005, JUSTCIV 245 CODEC 1218, lk 22 (inglise keeles).

28. Seda ettepanekut ei võetud komisjoni muudetud ettepanekusse, mis esitati 21. veebruaril 2006.[21] Kuupäev 1. jaanuar 2005 kustutati, kuid ülejäänud sõnastus jäi samaks. Seega oli määruse ajalist kohaldamist puudutav artikkel sõnastatud järgmiselt: „Käesolev määrus jõustub […]. Määrust kohaldatakse lepinguväliste kohustuste suhtes, mis tekivad pärast määruse jõustumist toimunud sündmuste alusel".[22]

29. Uus ettepanek liigendada Rooma II määruse ajaline kohaldamine kaheks artikliks tehti 16. märtsil 2006[23] ning seekord oli artiklite sõnastust pisut muudetud. Esimeses artiklis oli märgitud, et „[k]äesolevat määrust kohaldatakse kahju õigusvastase tekitamise suhtes, mis on toimunud pärast määruse jõustumist".[24] Teise artikli puhul tehti ettepanek sõnastada see järgmiselt: Rooma II määrus „jõustub [9 kuud pärast selle vastuvõtmist]" ning „seda hakatakse kohaldama [15 kuud pärast selle vastuvõtmist], välja arvatud [praegune artikkel 29], mida hakatakse kohaldama [9 kuud pärast määruse vastuvõtmist]".[25] Rooma II määrus pidi seega jõustuma 9 kuud pärast kõnealuse määruse vastuvõtmist – päeval, mil hakati kohaldama praegust artiklit 29.

30. Tõenäoliselt ei teadvustanud seadusandja täielikult asjaolu, et sõnastuse sellise muutmine tähendas seda, et nende kahe artikli koostoime muutis Rooma II määruse tegelikult kohaldatavaks kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud pärast artikli 29 kohaldamiskuupäeva, mis langes kokku kõnealuse määruse jõustumisega. Selle tõestuseks on asjaolu, et Rooma II määruse ajalise kohaldamise sellist tõlgendamist, mille kohaselt vastavalt kõnealuse määruse lõplikule tekstile on määrus kohaldatav alates 11. jaanuarist 2009 kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud pärast 11. juulit 2008, ei kaitse ükski põhikohtuasja pool. Kasutades esimeses artiklis sõna „jõustumine", kordas seadusandja tegelikult üksnes eelmiste versioonide sõnastust, tajumata sellest tingitud sisulist muutust.

31. Töödokument 3. maist 2006 näitab, et 27. ja 28. märtsil 2006 toimunud istungil avaldasid mitu delegatsiooni arvamust, et jõustumis- ja kohaldamiskuupäeva eristamine põhjustab segadust.[26] Hilisemas versioonis kuupäevaga 10. aprill 2006[27] on ilmselt lihtsustamise eesmärgil teise artikli esimene lause ära jäetud. Kõnealuses artiklis, mille pealkiri on endiselt „Jõustumine", märgitakse lihtsalt, et „[m]äärust hakatakse kohaldama

21 – Dokument KOM(2006) 83 (lõplik), 21. veebruari 2006, 2003/0168 (COD), lk 24 (inglise keeles).

22 – Artikkel 27.

23 – Dokument 7432/06, 16. märts 2006, JUSTCIV 62 CODEC 247, lk 20 (inglise keeles).

24 – Artikkel 27.

25 – Artikkel 27a.

26 – Dokument 7709/06, 3. mai 2006, JUSTCIV 79 CODEC 277, lk 6 (inglise keeles).

27 – Dokument 7929/06, 10. aprill 2006, JUSTCIV 85 CODEC 296, lk 21 (inglise keeles).

[18 kuud pärast selle vastuvõtmist], välja arvatud [praegune artikkel 29], mida hakatakse kohaldama [12 kuud pärast määruse vastuvõtmist]". [28] Järgmises versioonis 21. aprillist 2006 [29] on kõnealune teine artikkel saanud lõpliku sõnastuse ning pealkirjaks on pandud „Kohaldamiskuupäev".

32. Kõnealuseid järjestikuseid muudatusi tuleb seega ilmselt käsitleda pigem Rooma II määruse vormiliste muudatustena, mitte niivõrd sisuliste muudatustena. Seega näib, et seadusandja soov kogu määruse vastuvõtmise protsessi vältel on olnud seostada artiklis 31 kasutatud jõustumise mõiste Rooma II määruse artiklis 32 kasutatud kohaldamiskuupäevaga, mõtlemata raskustele, mis tulenevad kahest kohaldamiskuupäevast.

33. Seda soovi kinnitab ka asjaolu, et läbirääkimiste ajal kuni Rooma II määruse vastuvõtmiseni 11. juulil 2007 peaaegu puudus arutelu sel teemal. Avalikustatud dokumentidest nähtub, et üksnes 27. ja 28. märtsil 2006 toimunud istungil käsitleti kohaldamiskuupäeva ja jõustumise eristamisest tulenevat segadust. [30] Eesistujariik kinnitas istungil, et eristamine on tingitud kohustustest, mis liikmesriigid peavad enne Rooma II määruse kohaldamist täitma, ning viitas konventsioonidest teatamisele, mis on ette nähtud praeguses artiklis 29. Nii õigustas eesistujariik üksnes seda, miks on Rooma II määruse ühel artiklil teistest varasem kohaldamiskuupäev. Igal juhul ei muretsenud eesistujariik Rooma II määruse veelgi varasema jõustumise pärast või kõnealuse määruse kohaldamise pärast kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud enne kohaldamiskuupäeva, st 11. jaanuari 2009.

34. Järelikult nähtub Rooma II määruse artiklite 31 ja 32 vastuvõtmiseni viinud ettevalmistavatest materjalidest, et seadusandja ei ole ilmutanud selget soovi kohaldada kõnealust määrust kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud enne kohaldamiskuupäeva, st 11. jaanuari 2009. Siiski tuleb kõne all olevate sarnaste artiklite tõlgendamisel hoolikalt kontrollida, kas seda toetab ettevalmistavate materjalide alusel valminud teksti sõnastuse tõlgendamine ja Rooma II määruse üldise ülesehituse ja eesmärkide analüüs.

C. *Artiklite 31 ja 32 sõnastus*

35. Artiklis 32 on märgitud, et „käesolevat määrust kohaldatakse alates 11. jaanuarist 2009, välja arvatud artikkel 29, mida kohaldatakse alates 11. juulist 2008". Artiklis 31 on

28 – Artikkel 27a.

29 – Dokument 8417/06, 21. aprill 2006, JUSTCIV 104 CODEC 350, lk 21 (inglise keeles).

30 – Eespool viidatud 3. mai 2006. aasta dokument 7709/06.

täpsustatud, et Rooma II määrust kohaldatakse kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis toimuvad „pärast selle jõustumist".

määruste raames, ei ole eesmärk, mida taotletakse Rooma II määruses, kui artiklis 31 nimetatud jõustumine kinnitatakse 20. augustiks 2007, samas kui määrust kohaldatakse alates 11. jaanuarist 2009. Järelikult saab Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni ühistest suunistest järeldada üksnes seda, et esitatud on näide õigusakti jõustumise ja kohaldamise sellisest eristamisest, mis on tehtud konkreetse eesmärgiga. See konkreetne näide ei võimalda kinnitada üldiselt, et liidu seadusandja teab hästi, milline vahe on mõistetel jõustumine ja kohaldamine.

36. GMF-i arvates tunneb liidu seadusandja hästi mõisteid jõustumine ja kohaldamine, samuti nende vahet. Need on lahti mõtestatud Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni ühistes suunistes isikutele, kes tegelevad ühenduse institutsioonides õigusaktide koostamisega (Joint Practical Guide: Guide of the European Parliament, the Council and the Commission for persons involved in the drafting of legislation within the Community institutions).[31] Pean seda väidet kohe täpsustama. Suuniste punkt 20.10 jj näevad küll ette „määruste kohaldamise edasilükkamise" (Deferred application of regulations) võimaluse, sätestades sõnaselgelt, et „[m]õnikord eristatakse määruse jõustumist ja määrusega kehtestatud korra kohaldamist, mida lükatakse edasi" (A distinction is sometimes drawn between the entry into force of a regulation and the application of the arrangements introduced by it, which is deferred). Nende kahe mõiste vahet aga siiski ei selgitata. Punktis 20.10 viidatakse lihtsalt määrustele, millega luuakse ühised turukorraldused, selgitades kõnealuste määruste jõustumise ja kohaldamiskuupäeva eristamise eesmärki. Selline eesmärk, mida taotletakse konkreetselt teatavaid kindlaid sektoreid puudutavate

37. Lisaks on veelgi olulisem see, et ehkki artiklis 31 nimetatakse konkreetselt jõustumist ja artiklis 32 kohaldamiskuupäeva, tuleb nende sätteid vaadelda koostoimes, kuna esimese pealkiri on „Ajaline *kohaldatavus*" ja teisel „Kohaldamiskuupäev". Koostoimes vaatlemisest nähtub, et Rooma II määruses kasutatakse mõisteid „jõustumine" ja „kohaldamine" ebatäpselt ning et need aetakse omavahel segamini. Järelikult ei saa nõustuda GMF-i ja Kreeka valitsuse esitatud väitega, et artiklit 31 tuleks täiendada EÜ artikli 254 lõike 1 viimases lauses sisalduva sättega, mille kohaselt „[määrused] jõustuvad neis täpsustatud kuupäeval või selle puudumisel kahekümnendal päeval pärast avaldamist".

31 – Luxembourg, Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2003.

38. Selge eristamise puudumist kõnealuse kahe mõiste vahel ning segadust, mis nende osas valitseb Rooma II määruses, kinnitab asjaolu, et vaieldamatus enamikus muudes tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas vastuvõetud õigusaktides sisaldavad artiklid pealkirjaga „Jõustumine" sõna „kohaldatakse".[32]

39. Lisaks kinnitavad kahe mõiste vahelise selge eristamise puudumist veel erinevused Rooma II määruse tõlgetes. Hispaaniakeelses, hollandikeelses ja rumeeniakeelses versioonis on artikli 32 pealkiri „Jõustumine",[33] mitte „Kohaldamiskuupäev". Kõnealuse kolme keeleversiooni puhul ei ole kahtlust, et kõnealuse määruse jõustumise kuupäevaks tuleb lugeda 11. jaanuar 2009, v.a artikli 29 puhul, mis jõustus 11. juulil 2008. Euroopa Kohus on sõnaselgelt kinnitanud, et „keeleversioonidest kahe eiramine [...] oleks vastuolus Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikaga, mille kohaselt ühenduse määruste ühesuguse tõlgendamise vajadus välistab kahtluse korral õigusnormi teksti arvesse võtmist eraldivõetuna, ning nõuab, vastupidi, selle tõlgendamist ja kohaldamist teistes ametlikes keeltes koostatud versioonidest lähtuvalt (vt eelkõige 12. juuli 1979. aasta otsus kohtuasjas 9/79: Koschniske (EKL 1979, lk 2717, punkt 6)). […] [P]õhimõtteliselt tuleb igale keeleversioonile omistada ühesugune väärtus […]".[34] Mis kehtib kahe erineva keeleversiooni puhul, kehtib seda enam kolme puhul.

D. *Rooma II määruse üldine ülesehitus*

40. Rooma II määruse üldise ülesehituse analüüsimisel tuleb lähtuda asjaolust, et kõnealuse määruse sätetes, mis eelnevad artiklitele 31 ja 32, ei sisaldu elemente, mis käsitleksid määruse kohaldamist kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud enne 11. jaanuari 2009. Nimetatud sätete analüüs võimaldab üksnes mõista, miks otsustas seadusandja hoolimata sellest, et kõnealune määrus anti 11. juulil 2007, lükata määruse kohaldamist edasi 11. jaanuarini 2009, v.a

32 – Määrus nr 1206/2001 (artikkel 24); määrus nr 2201/2003 (artikkel 72); määrus nr 805/2004 (artikkel 33); määrus nr 1896/2006 (artikkel 33); määrus nr 861/2007 (artikkel 29); määrus nr 1393/2007 (artikkel 26); määrus nr 4/2009 (artikkel 76); nimetatud õigusaktides ei teki segadust, kuna seadusandja täpsustab jõustumise ja kohaldamise kuupäeva, nimetades konkreetse kuupäeva või viidates Euroopa Liidu Teatajas avaldamisele.

33 – Artikkel 32 on pealkirjastatud järgmiselt: hispaaniakeelses versioonis „Entrada en vigor", hollandikeelses versioonis „Inwerkingtreding" ja rumeeniakeelses versioonis „Data intrării în vigoare".

34 – 2. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-296/95: EMU Tabac jt (EKL 1998, lk I-1605, punkt 36).

artikkel 29, mida kohaldatakse alates 11. juulist 2008.

41. Nagu GMF ise on õigustatult selgitanud kirjalikes märkustes ja kohtuistungil, peitub põhjus, miks seadusandja otsustas sätestada kaks kohaldamiskuupäeva, Rooma II määruse artiklites 28 ja 29. Enne kõnealuse määruse kohaldamist on tõepoolest vajalik olla teadlik rahvusvahelistest konventsioonidest, milles on sätestatud lepinguväliste võlasuhetega seotud kollisiooninormid, ning mille osalisteks on üks või mitu liikmesriiki. Selline järeldus tuleneb artiklist 28, mille kohaselt kõnealune määrus ei piira selliste rahvusvaheliste konventsioonide kohaldamist.

42. Artiklis 29 on sätestatud, et liikmesriigid teatavad komisjonile 11. juuliks 2008 nimetatud konventsioonide loetelu. Komisjon avaldab kuue kuu jooksul pärast teabe saamist konventsioonide loetelu Euroopa Liidu Teatajas. Kuna kõik konventsioonid peaksid olema arvele võetud ja teave nende kohta avaldatud 11. jaanuariks 2009, kohaldatakse Rooma II määrust just sellest kuupäevast alates.

43. GMF-i arvates pidi Rooma II määrus järelikult olema juba jõus artikli 29 kohaldamise kuupäeval, st 11. juulil 2008. GMF järeldab sellest, et Rooma II määrust kohaldatakse kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud enne 11. jaanuari 2009. See väide tuleb tagasi lükata, kuna artiklist 32 nähtub selgelt, et artikli 29 kohaldamine peab jääma eraldiseisvaks teiste Rooma II määruse sätete kohaldamisest. Kui aga Rooma II määruse jõustumisega 11. juulil 2008 kaasneks selle kohaldamine kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud pärast seda kuupäeva, siis kohaldataks sellistele sündmustele Rooma II määruse sätteid alates 11. juulist 2008, olenemata sellest, kas nende sätete kohaldamist on edasi lükatud. Selline olukord tähendaks selliste sätete kohaldatavaks muutmist enne kuupäeva, mis seadusandja on sõnaselgelt selleks sätestanud, st enne 11. jaanuari 2009.

44. Lisaks, nagu on märkinud ka komisjon, tuues näiteks Brüsseli IIa määruse, juhul kui liidu seadusandja näeb tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas ette määruse teatavate artiklite kohaldamise nii, et see langeb kokku kõnealuse määruse jõustumisega, [35] siis tuleneb kõnealuste artiklite mõju nimetatud varasema kohaldamiskuupäeva kindlaksmääramisest, mitte määruse kui sellise jõustumisest. Seetõttu hägustub mõistete „jõustumine" ja „kohaldamine" eristamine.

35 – Vt määrused nr 1206/2001, nr 2201/2003 ja nr 805/2004.

45. Artiklitele 31 ja 32 eelnevate sätete analüüs näitab selgelt liidu seadusandja tahet lükata edasi Rooma II määruse kohaldamine selleks, et tagada eelnevalt selliste rahvusvaheliste konventsioonide avaldamine, milles on sätestatud lepinguväliste võlasuhetega seotud kollisiooninormid ja mille osalisteks on üks või mitu liikmesriiki. Seevastu ei ole mingisugust märget määruse võimaliku kohaldamise kohta kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud enne 11. jaanuari 2009, ega artiklis 31 nimetatud jõustumise kuupäeva ja artiklis 32 nimetatud kohaldamiskuupäeva võimaliku eristamise kohta.

Parlamendi ja nõukogu viimases töödokumendis 11. juulist 2007, st määruse andmise kuupäevast. [37] Seega on „20. augustil 2011" hiline lisandus ning seda ei toeta ükski element, mis võimaldaks seostada kõnealust kuupäeva artiklis 31 nimetatud jõustumisega.

E. *Rooma II määruse eesmärgid*

47. Rooma II määruse põhjenduste 6, 13, 14 ja 16 kohaselt on kõnealuse määruse eesmärgid eelkõige parandada kohtuvaidluste tulemuste prognoositavust ja õiguskindlust ning vältida konkurentsi moonutamise ohtu, mis võib tuleneda erisuguste normide kohaldamisest.

46. Järeldust, milleni ma jõudsin eelmises punktis, ei saa seada kahtluse alla asjaolu tõttu, et Rooma II määruse artiklis 30 sisaldub läbivaatamisklausel, mis näeb ette kõnealuse määruse kohaldamise kohta aruande esitamise „hiljemalt 20. augustil 2011". Selle tähtaja sätestamine ei tähenda, et Rooma II määrus jõustus neli aastat varem ehk 20. augustil 2007. Kõnealuses artiklis isegi ei mainita jõustumise kuupäeva. Pealegi ei mainita kõnealuse määruse viimases eelnõus, mille lepituskomitee kiitis heaks 22. juunil 2007, ühtki kuupäeva, vaid sellese on jäetud lünk, mis tuleb täita. [36] Samamoodi on ka Euroopa

48. Rooma II määruse kohaldamine alates 11. jaanuarist 2009 kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud pärast 20. augustit 2007, muudaks ebaselgeks kõnealuse määruse kohaldamise alustamise hetke. See ebaselgus nähtub selgelt ka poolte märkustest seoses sellise hüpoteesiga. Hageja leiab, et Rooma II määruse kohaldamine tuleb kindlaks määrata sõltuvalt menetlustest, mis on algatatud alates 11. jaanuarist 2009. Kreeka valitsus viitab põhimõttele *iura novit curia* ning leiab, et asja lahendav kohus peab

36 – Dokument PE-CONS 3619/07, 22. juuni 2007, JUSTCIV 140 CODEC 528, lk 31.

37 – Dokument PE-CONS 3619/3/07 REV 3, 11. juuli 2007, JUSTCIV 140 CODEC 528, lk 31 (inglise keeles).

kohtuasjale kohaldama õigust, mis on jõus otsuse tegemise ajal: alates 11. jaanuarist 2009 võiks Rooma II määrust järelikult kohaldada menetluses oleva kohtuasja algusest lõpuni, st hagi esitamisest lõpliku otsuse tegemiseni. Komisjon kinnitab samuti kõnealust ebaselgust, rõhutades omakorda, et juhul kui Rooma II määruse kohaldamine puudutab varasemaid asjaolusid, võiks kohaldada kolme kriteeriumi: menetluse algatamine, kohaldatava õiguse kindlaksmääramine kohtu poolt ja otsuse tegemine.

49. Kõigest eelnevast järeldub selgelt, et kui Rooma II määrust kohaldataks kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud pärast 20. augustit 2007, oleks alates 11. jaanuarist 2009 võimatu määrata kõikides liikmesriikides täpselt kindlaks kõnealuse määruse kohaldamishetk, ning see tooks vältimatult kaasa erinevate lahenduste esinemise Euroopa Liidus.

50. Selleks et Rooma II määrust kohaldataks kõikides liikmesriikides ühetaoliselt ja vastavalt kõnealuse määruse põhjendustes 6, 13, 14 ja 16 sõnastatud nõuetele, tuleb järelikult kohaldada Rooma II määrust kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud pärast selle kohaldamiskuupäeva.

51. Juhuks kui Euroopa Kohus ei võta omaks sellist lähenemisviisi ning eelistab kasutada mõnd poolte pakutud kriteeriumi – näiteks menetluse algatamine, kohaldatava õiguse kindlaksmääramine kohtu poolt või lõpliku otsuse tegemine, mida tuleb selgitada selleks, et täpsustada Rooma II määruse kohaldamist pooleliolevate menetluste puhul – selleks, et määrata täpsemalt kindlaks Rooma II määruse kohaldamine varasemate asjaolude suhtes, esitan alljärgnevalt mõned märkused, millest nähtub, et ükski nimetatud kriteeriumidest ei võimalda saavutada rahuldavat tulemust, mis on määruse eesmärkidega kooskõlas.

52. Esiteks oleks õigus, mida kohaldatakse kahju tekitanud sündmuste suhtes, mis on toimunud ajavahemikul 20. augustist 2007 kuni 10. jaanuarini 2009, erinev olenevalt sellest, kas hagi esitati, kohaldatav õigus määrati kindlaks või lõplik otsus tehti – vastavalt valitud kriteeriumile – enne või pärast 11. jaanuari 2009. Seega kohaldataks erinevaid kollisiooninorme kahjustavatele sündmustele, mis on toimunud sama ajavahemiku vältel. Selline olukord oleks eriti probleemne juhul, kui ühes õnnetuses saab vigastada mitu hagejat. Nende hagidele võidakse kohaldada eri õigust vastavalt sellele, kas konkreetne hagi esitati, kohaldatav seadus määrati kindlaks või lõplik

otsus tehti enne või pärast 11. jaanuari 2009. Lisaks on eelotsusetaotluse esitanud kohus sõnaselgelt esile toonud, et nii kohtumenetluse algatamise kui ka kohtuliku arutamise ajastust on võimalik vastavalt vajadusele kohandada. Seega, võttes arvesse ajavahemikku, mis jääb 20. augusti 2007 ja 10. jaanuari 2009 vahele, oleks ühe või teise kriteeriumi valik läinud vastuollu määruse eesmärkidega.

53. Teiseks ja pärast kõnealust üleminekuperioodi, juhul kui Euroopa Kohus valib mõne neist kriteeriumidest ning Rooma II määruse kohaldamine muutub seega kohtumenetluse elemendiks, nagu märkis Ühendkuningriigi valitsus oma kirjalikes märkustes, ei takista miski kohaldada varasemat õigust jätkuvalt juhtumitele, mille pooled lahendavad kohtumenetluseta, kuna kohtu poole ei pöörduta. Pooled aga püüavad tihti jõuda kokkuleppele enne kohtusse pöördumist, nagu märgivad eelotsusetaotluse esitanud kohus ja Ühendkuningriigi valitsus, kuna Inglismaal ja Walesis kohaldatavad tsiviilkohtumenetluse normid soodustavad sellist toimimisviisi, mis võimaldab vaidluste lahendamise kulusid vähendada ja üldiselt edendada korrakohast õigusemõistmist.[38] Seega võiks kuni kohtu võimaliku sekkumiseni poolte olukorda reguleerida varasem rahvusvaheline eraõigus. Rooma II määruse eesmärkidega oleks aga vastuolus see, kui pooled, kes taotlevad lepitust, peaksid kartma võimaliku hilisema kohtusse pöördumisega kaasnevat kohaldatava õiguse muutumist.

54. Seega, võttes arvesse nii Rooma II määruse artiklite 31 ja 32 sõnastust kui ka selle üldist ülesehitust ja eesmärke, on selge, et kõnealust määrust tuleb tõlgendada nii, et seda kohaldatakse kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud 11. jaanuaril 2009 või hiljem. Niisiis ei ole vaja vastata eelotsusetaotluse esitanud kohtu teisele küsimusele, mis puudutab menetluse algatamise kuupäeva või kohaldatava õiguse kindlaksmääramise mõju Rooma II määruse kohaldamisele.

38 – Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab protokollile, mis käsitleb kohtueelset menetlust kehavigastuste puhul (Pre-action Protocol for Personal Injury Claims), mis kuulub Civil Procedure Rules'i (Tsiviilkohtumenetluse eeskirjad) jaotisse „Pre-Action Protocols".

V. Ettepanek

55. Kõikidest esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division'i esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

„1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määruse (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma II) määruse artikleid 31 ja 32 koostoimes EÜ artikliga 254 tuleb tõlgendada nii, et siseriiklikul kohtul ei tule kohaldada kõnealust määrust ja eelkõige selle artikli 15 punkti c juhul, kui kahju põhjustanud sündmus toimus 29. augustil 2007. Määrust nr 864/2007 kohaldatakse üksnes kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis on toimunud 11. jaanuaril 2009 või hiljem.

2. Esimesele eelotsuse küsimusele antud vastust arvestades ei ole vaja teisele eelotsuse küsimusele vastata."